

De Raad voor Werk en Inkomen is het overlegorgaan en expertisecentrum van werkgevers, werknemers en gemeenten. De RWI doet voorstellen aan de regering en andere partijen over het brede terrein van werk en inkomen. Doel van deze voorstellen is een goed functionerende arbeidsmarkt te bevorderen. Het vergroten van de transparantie van en het verbeteren van de kwaliteit op de re-integratiemarkt behoren eveneens tot de kerntaken van de RWI. Kijk voor meer informatie op www.rwi.nl.

Raad voor
Werk en
Inkomen

Zelfsturing eerste aanzet tot 'Re-integratie Nieuwe Stijl'

Werkzoekenden die meer invloed ervaren op de route terug naar werk zijn gemotiveerder om zich in te zetten. Wanneer zij het gevoel krijgen dat hun wensen en opvattingen worden meegewogen bij - of zelfs bepalend zijn voor - de keuze van instrumenten of diensten, brengen ze het traject vaker en eerder tot een goed einde. Hoewel dit effect feitelijk is vastgesteld, is het verlenen van inspraak aan cliënten in de re-integratiepraktijk zeker nog geen vanzelfsprekendheid. De RWI heeft recent het advies 'Sturen op zelfsturing' uitgebracht* waarin wordt gepleit voor meer zelfsturing bij re-integratie en waarin wordt aangegeven hoe dit vorm kan krijgen.

Onder 'zelfsturing' verstaat de RWI dat de uitkeringsgerechtigde meer invloed krijgt op de vorm en inhoud van zijn traject richting de arbeidsmarkt.

Uiteraard is dit niet voor iedere uitkeringsgerechtigde (in dezelfde mate) mogelijk. Van uitkeringsgerechtigden die niet direct als zelfsturend kunnen worden beschouwd, moet, volgens de RWI, het 'zelfsturend vermogen' worden vergroot. Dat vraagt enige uitleg.

Langdurige uitkeringsafhankelijkheid en inactiviteit zijn over het algemeen niet bevorderlijk voor het geloof in eigen kunnen, het zelfbeeld en het gevoel van autonomie. Dit vertaalt zich vaak ook in aangeleerd afhankelijk en afwachtend gedrag. Men neemt zelf geen initiatieven meer om de eigen situatie te verbeteren - want dat heeft toch geen zin - en ook het vermogen daartoe verdwijnt. Enerzijds is de afwezigheid van het zelfsturend vermogen van het individu dus een gevolg van inactiviteit, isolement en afhankelijkheid. Tegelijkertijd is het ontbreken ervan een groot obstakel om weer uit die situatie van inactiviteit, isolement en afhankelijkheid te geraken. Re-integratieactiviteiten moeten er dan ook toe bijdragen dat dat vermogen wordt herwonnen. Niet alleen met het oog op de arbeidsmarkt, waar pro-activiteit, netwerken en assertiviteit veelgevraagde competenties zijn, maar

ook met het oog op het dagelijks functioneren en participeren van mensen in deze situatie.

De parallel met het in de welzijnssector veelbesproken programma 'Welzijn Nieuwe Stijl' (WNS) dringt zich op. Dat is niet verwonderlijk, want veel elementen van zelfsturing zoals die door de RWI worden bepleit, zijn al langer terug te vinden in dit 'welzijnsparadigma'.

'Welzijn Nieuwe Stijl' betekent onder andere (want het betekent nog veel meer) dat de professional veel ruimte krijgt om 'de vraag achter de vraag' te achterhalen - vraaggericht te werk te gaan. Hij gaat daarbij zoveel mogelijk uit van de 'eigen kracht' van de hulpvrager die zoveel mogelijk wordt gestimuleerd om zelf zijn problemen op te lossen. In de praktijk is er ook sprake van overlap tussen de welzijnscliënten en de uitkeringsgerechtigden van gemeenten en - in mindere mate - UWV. Vaak gaat het om dezelfde problemen en betreft het dezelfde mensen. Welzijnswerk en re-integratie zijn twee domeinen die met elkaar worden verbonden door de doelstelling 'participatie'.

Overigens signaleert de RWI ten aanzien van 'zelfsturing in re-integratie' een aantal dilemma's. Een aantal hiervan is terug te voeren op het feit dat re-integratie voor uitkeringsgerechtigden nu eenmaal een

verplichting is. Veel beleid is bijvoorbeeld gericht op de detectie van niet-willers. De dienstverlening door gemeenten en UWV is niet vrijblijvend. De professional helpt, maar controleert en corrigeert eveneens. Dit kan het opbouwen van een vertrouwensrelatie in de weg staan. Wat in ieder geval duidelijk wordt, is de cruciale rol van de professional. Het 'sturen op zelfsturing' moet immers gebeuren in de directe interactie tussen cliënt en professional, in de spreekkamer en daarbuiten. Het komt dus aan op diens kennis en vaardigheden. Dat roept de vraag op of de re-integratieprofessional - voor zover die bestaat - voldoende is toegerust om bijvoorbeeld te 'sturen op zelfsturing'.

Het advies 'Sturen op zelfsturing' is behalve een pleidooi voor een grotere rol van de cliënt bij zijn re-integratie ook een oproep om met elkaar na te denken over wat we nu eigenlijk verwachten van de re-integratieprofessional. Is het een vak? Wat komt er kijken bij de uitoefening van dat vak en welke eisen stellen we eigenlijk aan de beoefenaren van dat vak?

Om de cirkel dan maar rond te maken: moeten we niet eens nadenken over 'Re-integratie Nieuwe Stijl'?

Alex Driesens,
Adviseur Beleid Raad voor Werk en Inkomen